

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Berg en Dal
Dorpsplein 1
6562 AH GROESBEEK

Papendorpseweg 75
3528 BJ Utrecht
telefoon (088) 236 80 00
e-mail Audit@Flynth.nl

Kenmerk
661077214/RB/2815

Behandeld door
drs. R. Buiteman RA

Datum
13 juli 2023

Onderwerp
Accountantsverslag 2022

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2022. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons tot op heden uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2022, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2022 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2022 van de gemeente Berg en Dal.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 26 juni 2023 met uw auditcommissie besproken en eventuele vragen die er waren, beantwoord. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2022. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,
Flynth Audit B.V.

drs. R. Buiteman RA

Accountantsverslag

Gemeente Berg en Dal – Boekjaar 2022

1. Inleiding

In het kader van de door de raad aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Berg en Dal brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij onlangs hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2022. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van uw gemeente.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2022 van de gemeente Berg en Dal en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. De bevindingen in deze brief zijn daarom beperkt tot de punten die voortvloeien uit de controle van de jaarrekening.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden afgerond en verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2022. In hoofdstuk 2.1 lichten wij dit nader toe.

Wij hebben de concept versie van deze rapportage besproken tijdens de bijeenkomst op 26 juni 2023 met de audit commissie.

Het accountantsverslag is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 4	Grondexploitaties
Hoofdstuk 5	Voorzieningen
Hoofdstuk 6	Sociaal domein
Hoofdstuk 7	Interne beheersing en automatisering
Hoofdstuk 8	Rechtmatigheid
Hoofdstuk 9	Overige bevindingen (jaarrekeningcontrole 2022)

Bijlagen:

A.	Niet-gecorrigeerde controleverschillen
B.	SiSa - Fouten en onzekerheden 2022
C.	Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

2. Kernpunten van de controle

2. Kernpunten van de controle

2.1 Controle-verklaring	De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In november 2022 hebben wij de interim-controle verricht, die gericht is op de processen binnen de organisatie. De interim-controle hebben wij afgesloten met een managementletter. De controle in het voorjaar 2023 is gericht op het uitbrengen van een oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2022 van de gemeente Berg en Dal. Wij hebben op 13 juli 2023 een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2022 verstrekt voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze controleverklaring hebben wij u separaat toegezonden. Als gevolg van de herziening van Standaard 700 is onze controleverklaring met ingang van dit boekjaar uitgebreid met de onderdelen frauderisico's en aangelegenheden met betrekking tot continuïteit. In onze controleverklaring rapporteren wij over de werkzaamheden en uitkomsten die wij met betrekking tot frauderisico's en continuïteit hebben uitgevoerd. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de paragrafen 8.7 en 8.8 van dit verslag.
2.2 Reikwijdte van de controle	Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2022 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.
2.3 Grondslagen en verantwoording conform BBV	De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de juistheid van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door het college gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2022 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen in het BBV en relevante notities uitgebracht door de Commissie BBV.
2.4 Onafhankelijkheid	• Flynth Audit B.V. (hierna: Flynth) is onafhankelijk van de gemeente Berg en Dal en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Flynth en de gemeente Berg en Dal, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bijlage C bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

2.5 Schattingen	Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.		
2.6 Goedkeurings- en rapporterings-tolerantie	De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2022 is € 994.000. Deze materialiteit vloeit voort uit de wettelijk voorgeschreven (minimum)vereisten, zoals opgenomen in de Bado en het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijke minimumvereisten.		
	Goedkeuringstoleranties		
	Fouten	1% van de totale lasten	€ 1.097.000
	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 3.291.000
	Rapporteringstoleranties		
	Fouten	Controleprotocol	€ 200.000
	Onzekerheden	Controleprotocol	€ 200.000
	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Getrouwheid	Rechtmatigheid
	Fouten	€ 76.000	€ 467.000
	Onzekerheden	€ 765.000	€ 765.000
	<u>Rapporteringstoleranties</u> Het controleprotocol 2022 is d.d. 9 februari 2023 door de raad vastgesteld. Hierin is als rapporteringstolerantie 20% van de goedkeuringstolerantie opgenomen. Dit betekent dat de rapporteringstolerantie € 200.000 bedraagt. Op basis van de van de toepassing zijnde materialiteit rapporteren wij bevindingen vanaf € 50.000.		
<u>Strekking controleverklaring goedkeurend</u> De totale omvang van de fouten is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.097.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring. De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten (€ 3.291.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring. Voor een nadere toelichting op fouten en onzekerheden verwijzen wij naar bijlage A.			

2.7 Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerde resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt circa € 7,8 miljoen positief versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 3,9 miljoen. Dit overschot ten opzichte van de begroting wordt grotendeels veroorzaakt door hogere algemene uitkering € 1,1 miljoen, WMO € 0,9 miljoen, Jeugd € 1,2 miljoen, milieubeheer € 0,6 miljoen, tussentijdse winstneming grondexploitatie € 0,5 miljoen en vrijval pensioenvoorziening € 0,6 miljoen. Een groot aantal van deze positieve resultaten zijn al gedurende het boekjaar verwerkt in de reserves. De uiteindelijke mutatie in de reserves ten opzichte van de begroting leidt tot een hoger resultaat van € 6,9 miljoen. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij u naar het hoofdstuk jaarrekening, overzicht baten en lasten waar de afwijkingen zijn toegelicht. Ook per programma zijn de afwijkingen toegelicht. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.																
2.8 Grondexploitaties	Door uw gemeente is de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2022 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de voorraden bouwgronden in exploitatie, rekening houdend met voorziening risico's ad € 96.000, per eind 2022 in de balans bedraagt € 212.000. Het verloop van deze balanspost is als volgt weer te geven: <table border="1" data-bbox="544 651 1948 1169"> <thead> <tr> <th>Verloopoverzicht van de voorraad (grondexploitaties)</th><th>Bedrag * € 1.000</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stand per 1 januari 2022</td><td>776</td></tr> <tr> <td>Vermeerderingen</td><td>(+) 139</td></tr> <tr> <td>Verminderingen</td><td>(-/-) 1.206</td></tr> <tr> <td>Winstneming</td><td>(+) 524</td></tr> <tr> <td>Mutatie afsluiting grondexploitatie</td><td>(-/-) 125</td></tr> <tr> <td>Mutatie voorziening verliezen grondexploitaties (+ = vrijval / -/- = toevoeging)</td><td>(+) 104</td></tr> <tr> <td>Stand per 31 december 2022</td><td>212</td></tr> </tbody> </table> Een nadere specificatie van de boekwaarde is opgenomen in paragraaf 4.3. Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.	Verloopoverzicht van de voorraad (grondexploitaties)	Bedrag * € 1.000	Stand per 1 januari 2022	776	Vermeerderingen	(+) 139	Verminderingen	(-/-) 1.206	Winstneming	(+) 524	Mutatie afsluiting grondexploitatie	(-/-) 125	Mutatie voorziening verliezen grondexploitaties (+ = vrijval / -/- = toevoeging)	(+) 104	Stand per 31 december 2022	212
Verloopoverzicht van de voorraad (grondexploitaties)	Bedrag * € 1.000																
Stand per 1 januari 2022	776																
Vermeerderingen	(+) 139																
Verminderingen	(-/-) 1.206																
Winstneming	(+) 524																
Mutatie afsluiting grondexploitatie	(-/-) 125																
Mutatie voorziening verliezen grondexploitaties (+ = vrijval / -/- = toevoeging)	(+) 104																
Stand per 31 december 2022	212																

2.9 Voorzieningen	Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van uw gemeente toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor een nadere toelichting verwijzing wij naar hoofdstuk 5 van dit verslag.
2.10 Sociaal Domein	<i>Kosten Jeugdwet en Wmo</i> Inzake de kosten Jeugdwet en de Wmo nieuwe taken heeft de gemeente zelf aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om de zekerheden ten aanzien van de prestatielevering weg te nemen. Wij hebben de werkzaamheden van de gemeente betrokken in onze controle <i>PGB-budget</i> De totale kosten inzake de PGB-budgetten zijn door uw gemeente gebaseerd op de schatting van de SVB. Evenals vorig jaar heeft geen sluitende controle op de levering van de zorg plaatsgevonden door de SVB. Hierdoor ontstaat een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. De omvang van de onzekerheid bedraagt € 619.000.
2.11 EU-aanbestedingen	De gemeente dient te voldoen aan de EU-aanbestedingsregels zoals eveneens middels uw eigen normenkader is vastgesteld. Bij enkele leveranciers is vastgesteld dat de geleverde dienst ten onrechte niet Europees is aanbesteed. In hoofdstuk 8.2 lichten wij dit nader toe. In bijlage A hebben wij een onrechtmatigheid ten aanzien van de aanbestedingsregels opgenomen van € 391.000.

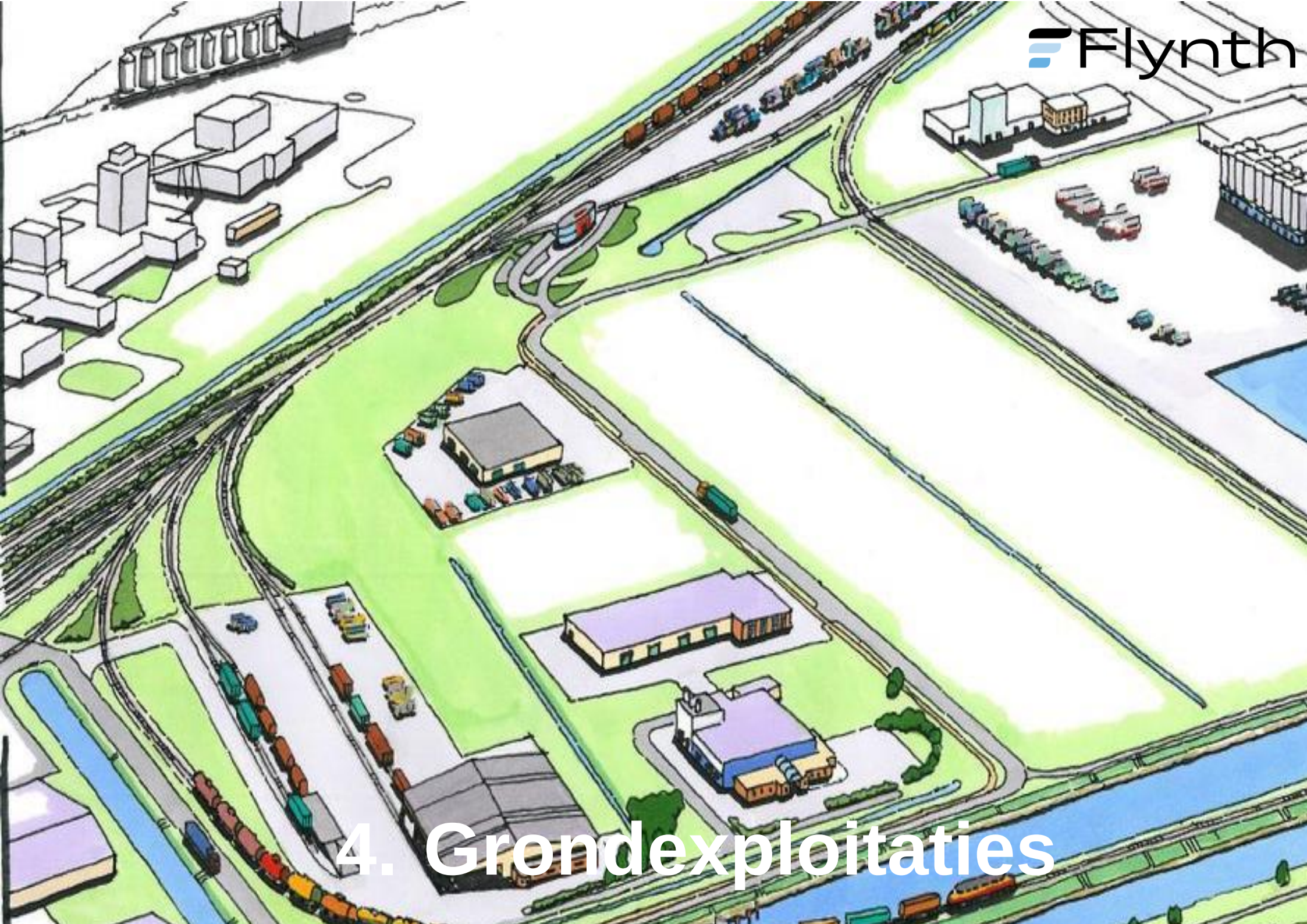

3. Analyse vermogen en resultaat

3. Analyse vermogen en resultaat

3.1 Eigen vermogen	Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).	
	Resultaat 2022	(x € 1.000)
	De totale baten van uw gemeente over 2022 bedragen:	€ 113.077
	De totale lasten van uw gemeente over 2022 bedragen:	€ 103.610
	Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	€ 9.467
	Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	€ 6.097
	Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Deze gelden zijn uitgetrokken uit de reserve:	€ 4.467
	Per saldo gedurende het jaar gelden gedoteerd (minder onttrokken aan de reserves dan toegevoegd):	-/- € 1.630
	Gerealiseerd resultaat 2022 na reservemutaties	€ 7.838

3.2 Financiële positie	Het eigen vermogen van uw gemeente is in 2022 met € 9,5 miljoen toegenomen naar een omvang van € 58,2 miljoen, conform het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties in bestemmingsreserves) zoals dat is verantwoord in de programmarekening. Daarnaast heeft de gemeente in 2022 per saldo voor een bedrag van € 1,7 miljoen gedoteerd aan de reserves, waardoor het eigen vermogen toeneemt. Het resultaat na mutaties in de reserves bedraagt € 7,8 miljoen. In de balans is dit afzonderlijk onder het eigen vermogen gepresenteerd ("Gerealiseerd resultaat"). De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2022 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 52% (2021: 47%) waarmee de norm van > 50% (minst risicovol) welke als landelijke signaalwaarde wordt gehanteerd wordt behaald. Uw gemeente valt in de categorie A (> 50%) en derhalve wordt de financiële positie op basis van de solvabiliteit als een minst risico onderkend. De netto schuldquote bedraagt 21% (2021: 35%) en is daarmee verbeterd t.o.v. vorig jaar. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de norm van < 90% welke als landelijke signaalwaarde wordt gehanteerd. Dit kengetal valt derhalve positief uit voor de gemeente en wordt als een laag risico onderkend. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.						
3.3 Weerstandsvermogen	Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2022 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten: <table data-bbox="488 933 1944 1125"> <tr> <th></th><th>Bedrag</th></tr> <tr> <td>Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risicosimulatie</td><td>€ 4.745.000</td></tr> <tr> <td>Weerstandscapaciteit</td><td>€ 29.815.000</td></tr> </table> Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2022 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 6,28 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente als 'uitstekend' worden aangemerkt. Uw gemeente heeft voldoende ruimte om de risico's met de algemene reserve en specifieke bestemmingsreserve te kunnen opvangen.		Bedrag	Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risicosimulatie	€ 4.745.000	Weerstandscapaciteit	€ 29.815.000
	Bedrag						
Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risicosimulatie	€ 4.745.000						
Weerstandscapaciteit	€ 29.815.000						
3.4 Conclusie financiële positie	De gemeente Berg en Dal beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.						

4. Grondexploitatie

4. Grondexploitaties

4.1 Algemeen	Wij hebben de grondexploitaties 2022 gecontroleerd en onze bevindingen zijn in deze paragraaf opgenomen. Samenvattend concluderen wij: 1) De gemeente Berg en Dal heeft voor alle BIE (bouwgronden in exploitatie) een individueel en geactualiseerd exploitatieplan opgesteld. 2) Er is door de Raad in 2022 géén nieuwe grondexploitaties geopend. 3) In 2022 is de totale nettowaarde van de grondexploitatie afgenomen van € 777.000 naar € 213.000. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere opbrengsten dan kosten. Naast de reguliere mutaties in 2022 heeft gemeente Berg en Dal tussentijds een winst ter hoogte van € 524.094 voor bedrijventerrein Hulsbeek genomen. De tussentijdse winst is genomen op basis van de ‘percentage of completion’ methode. De “percentage of completion” methode is op een juiste wijze berekend en verantwoord. 4) De grondexploitatie voor Kloosterpad West is afgesloten met een nadelig resultaat van € 124.751. Dit resultaat was in lijn met de reeds getroffen verliesvoorziening. 5) In 2022 is de verliesvoorziening afgenomen met € 103.000. De verliesvoorziening bedraagt per 31-12-2022 € 96.000.
4.2 Gehanteerde parameters	De gemeente Berg en Dal heeft evenals voorgaande jaren projectbegrotingen opgesteld die inzicht geven in de verwachte kosten en opbrengsten per project. De kostenstijgingen zijn geschat op 2%. De stijging van de opbrengsten is geschat op 2% voor het project schoollocatie Millingen aan de Rijn en 0% voor de overige drie projecten (Bedrijventerrein Mies, Bedrijventerrein Hulsbeek en Kloosterpad West). De overige drie projecten zijn nagenoeg gerealiseerd en naar verwachting kan de grondexploitatie in 2023 worden afgesloten. De rente is vastgesteld op 0,87%. Wij vragen de aandacht voor de gehanteerde parameter voor kostenstijging en grondopbrengsten. De kosten in de bouw zijn fors gestegen en de stijging van de opbrengsten zoals die afgelopen jaren gold is omgeslagen naar een daling. Gezien de resterende korte looptijd van de projecten in relatie tot de nog te realiseren kosten/opbrengsten leidt het doorrekenen van een daling van opbrengsten naar verwachting niet tot een materieel verschil. Op grond hiervan hebben wij ons kunnen verenigen met de gehanteerde uitgangspunten in de projectbegrotingen.
4.3 Tussentijdse winstneming	In de notitie grondexploitaties van de commissie BBV is het volgende opgenomen: “Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen: 1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én

	2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én 3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd). Op basis van bovenstaande voorwaarden is in 2022 een tussentijdse winst genomen van in totaal € 524.000 (Bedrijventerrein Hulsbeek). De grondexploitatie kent een positieve eindwaarde en het project is in 2022 nagenoeg gerealiseerd. Per 31 december 2022 moet er nog één kavel verkocht worden, welke momenteel al in optie is. De grondexploitatie kan naar verwachting in 2023 worden afgesloten. Wij verwijzen voor nadere informatie naar de specificatie die is opgenomen in de paragraaf grondbeleid in het jaarverslag.						
4.4 Ontwikkeling grondexploitaties	De bouwgronden in exploitatie (grondexploitaties) van de gemeente hebben zich in 2022 als volgt ontwikkeld:						
	Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	Bruto boekwaarde per 1.1.2022	Netto boekwaarde per 1.1.2022	Saldo van gerealiseerde uitgaven (+) en verkopen (-/-) 2022	Winst / Verlies 2022	Mutatie voorziening 2022	Netto boekwaarde per 31.12.2022
	Mies (Groesbeek)	-632	-554	182	0	18	-354
	Hulsbeek(Groesbeek)	-228	-228	863	-524	0	111
	Kloosterpad West	-116	-116	-9	125	0	0
	Schoollocatie 3 ^{de} fase	-1	-1	31	0	0	30
	Totaal	-977	-899	1067	-399	18	-213
	In 2022 waren de opbrengsten fors hoger dan de uitgaven. Doordat de opbrengsten uit kavelverkoop de uitgaven ruimschoots overtroffen, is de netto boekwaarde van de grondexploitatie in 2022 ten opzichte van het boekjaar 2021 verder afgenomen.						
4.5 Faciliterende grondexploitaties	De gemeente heeft een aantal faciliterende grondexploitaties. Dit zijn grondexploitaties waarbij de gemeente zelf geen gronden bezit. Wel voert de gemeente werkzaamheden uit, bijvoorbeeld wijzigen bestemmingsplan, zodat de grondexploitatieplannen van de derden kunnen worden gerealiseerd. In de notitie grondbeleid van de commissie BBV is opgenomen op welke wijze deze projecten in de jaarrekening verwerkt dienen te worden.						
	Bij de controle van de jaarrekening hebben wij vastgesteld dat de gemeente niet in overeenstemming met de notitie grondbeleid van de commissie BBV heeft gehandeld. De gemeente heeft in 2022 € 146.000 aan baten op basis van de gesloten						

overeenkomsten (zijn vergoedingen voor de werkzaamheden die gemeente uitvoert) inzake faciliterende grondexploitaties verantwoord. Hiermee staat de omvang van de baten vast. De gemeente heeft niet kunnen aantonen dat deze opbrengsten matchen met de gemaakte kosten. Op grond hiervan, wij hebben onvoldoende geschikte controle informatie ontvangen, achten wij deze baten onzeker.

Wij adviseren de gemeente een registratie op te stellen zodat de opbrengsten naar rato van voortgang van de werkzaamheden kunnen worden verantwoord. Dit kan door de gerealiseerde kosten af te zetten tegen de verwachte totale kosten of op basis van bijvoorbeeld voortgang in de werkstappen de status van de werkzaamheden vast te stellen en op basis daarvan de opbrengsten te verantwoorden.

5. Voorzieningen

5. Voorzieningen

5.1 Voorzieningen - algemeen	Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Berg en Dal toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor: 1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. 2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. 3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. 4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor de opgenomen voorzieningen in de jaarrekening hebben wij deze ontvangen. Hieronder hebben wij de uitkomsten inzake de controle van de voorzieningen opgenomen.
5.2 Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	De gemeente heeft een aantal voorzieningen gevormd die vallen onder de categorie voorzieningen voor verplichtingen/ risico's. Vanuit de controle hebben wij de volgende uitkomsten: 1) Wachtgeld oud wethouders; wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde uitgangspunten ten aanzien van deze voorziening conservatief zijn. Dit betekent dat de voorziening voor het maximale bedrag is gevormd waarbij de gemeente geen rekening heeft gehouden met eerdere uitstroom uit de voorziening of dat er (aanvullend) inkomen gegenereerd gaat worden. 2) Verlofsparen; deze voorziening is nieuw en is ontstaan door de wijziging in de CAO. De gemeente heeft in de voorziening de uren voor bovenwettelijke verlof en levensloopverlof uren opgenomen. Wij geven de gemeente in overweging om beleid te gaan ontwikkelen op welke wijze de voorziening wordt bepaald. Hiermee bedoelen wij of de medewerker bijvoorbeeld aan dient te geven of ze gebruik willen maken van deze voorziening. Op die manier kan de voorziening specifiek worden berekend in plaats van generiek zoals nu is gebeurd. 3) Voormalig personeel; voorziening is gevormd voor het afvloeien van personeel. Saldo ultimo 2022 is voor het grootste deel voor 1 persoon. Wij hebben vastgesteld dat het saldo op basis van de vaststellingsovereenkomst juist is berekend. Wel dient de gemeente als een medewerker wordt vrijgesteld van arbeid en dus geen prestatie meer levert voor de gemeente ook dit bedrag mee te nemen in de voorziening. Dit niet materiele bedrag is niet meegenomen bij het bepalen van de hoogte van de voorziening.
5.3 Onderhoudsvoorzieningen/ egalisatievoorzieningen	<u>Voorzieningen groot onderhoud</u> Lasten van groot onderhoud kunnen in het jaar van ontstaan ten laste van een vooraf gevormde voorziening worden gebracht (artikel 44 lid 1c BBV). Een dergelijke voorziening wordt door de raad gevormd, op grond van de financiële verordening artikel 212 Gemeentewet, om de lasten groot onderhoud over meerdere begrotingsjaren te egaliseren. Binnen de gemeente Berg en Dal zijn voorzieningen gevormd voor het groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.

	Het college heeft de formele beheersplannen voor het boekjaar 2022 in voldoende mate geactualiseerd, waarvan de meeste zijn geactualiseerd in 2021. Het beheerplan mag volgens de notitie materiele vaste activa van Commissie BBV (d.d. januari 2020) maximaal vijf jaar oud zijn en de gemeente heeft recent de beheersplannen geactualiseerd. Bij de bepaling van de hoogte van de voorzieningen is hiermee voldoende rekening gehouden. Wij hebben vastgesteld dat de 'formele' beheersplannen voor het boekjaar 2022 op een juiste wijze tot stand zijn gekomen en de hoogte van de voorziening voor groot onderhoud juist is bepaald. Daarnaast is binnen de gemeente voldoende aandacht voor het groot onderhoud van alle gebouwen van de gemeente en worden de verwachte kosten / verplichtingen van het onderhoud periodiek geactualiseerd. Cijfermatig wordt de voorziening derhalve berekend conform actuele cijfers. Op basis van verwachte onderhoudsuitgaven is sprake van een jaarlijks toereikende dotatie aan de onderhoudsvoorziening. Wel vragen wij de aandacht om de realisatie van de onderhoudskosten versus de begrote kosten in de onderhoudsplannen te monitoren gezien de hoge inflatie het afgelopen jaar.
5.4 Voorziening pensioen wethouders	<u>Voorziening pensioen wethouders</u> Deze voorziening heeft per ultimo 2022 een stand van € 3,5 miljoen. Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door PRO ambt. Bij het opstellen van de berekeningen gebruikt Pro Ambt de volgende parameters: Berekeningsdatum: 31 december 2022 Rekenrente: 2,474 Sterftetabel: GBM/GBV 2010/2015 Leeftijdsterugstelling: Man: -5/-1 jaar, Vrouw: -3/-3 jaar De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn in lijn met de van toepassing zijnde verslaggevingsrichtlijnen. Ten aanzien van de gebruikte sterftetabel is de meest recente tabel gehanteerd. De dotatie in 2022 van € 19.000 is gebaseerd op de pensioenopbouw van de huidige wethouders. Deze dotatie is noodzakelijk om te waarborgen dat het toekomstig doelvermogen op het moment van uitbetaling van pensioen beschikbaar is. De vrijval van € 454.000 in 2022 komt door de stijging van de rekenrente. De onttrekking € 187.000 betreft de uitbetaling pensioenverplichting aan de voormalige bestuurders.
5.5 Voorziening riolering en afvalstoffenheffing	<u>Voorziening riolering</u> De gemeente Berg en Dal classificeert de voorziening riolering als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorziening betreft het resultaat op het product riolering. Het resultaat op dit product bestaat enerzijds uit de ontvangen heffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingwijze is conform het BBV.

	In 2022 is het tarief van de rioolheffing kostendekkend gebleken, waardoor het overschot op het product riolering is toegevoegd aan de voorziening. Wij adviseren u om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.			
5.6 Schattingen	Schattingen Het college is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij deze schattingen:			
	Belangrijke schattingen	Mate van subjectiviteit	Onze beoordeling	Toelichting
			2022	
	Waardering van grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	Laag		De afschrijvingstermijnen zijn vergelijkbaar met die wij bij andere gemeenten zien. Er zijn geen indicaties dat de afschrijvingstermijnen niet zijn afgestemd op de economische levensduur van de activa.
	Waardering van de in exploitatie genomen gronden	Gemiddeld		De omvang van de grondexploitaties alsmede de resterende looptijd is beperkt. Hier door is de schattingonzekerheid eveneens beperkt. Middels backtesting hebben wij vastgesteld dat de schattingskracht van de gemeente toereikend is.
	Voorzieningen	Gemiddeld		De saldi in de voorzieningen worden jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze berekend. Aan de voorzieningen liggen toereikende berekeningen en onderbouwingen ten grondslag.

	Waardering van deelnemingen en uitzettingen (Financiële Vaste Activa)	Laag		Er zijn geen indicaties dat een afwaardering van de boekwaarde van een deelneming of uitzetting noodzakelijk is.
	Waardering debiteuren	Laag		Minimaal jaarlijks wordt de voorziening voor dubieuze debiteuren geactualiseerd. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop de voorziening voor de diverse soorten vorderingen bepaald is.
	Controleverschil 	Voorzichtig 	Evenwichtig 	Optimistisch
	<i>Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen</i>			

6. Sociaal domein

6. Sociaal domein

6.1 Sociaal domein - Algemeen	Het college van de gemeente Berg en Dal is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Voor het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. Dit uit zich in de bevindingen in de volgende paragrafen.														
6.2 Persoonsgebonden budgetten WMO en jeugdzorg	Overeenkomstig voorgaand jaar blijkt uit de controleverklaring die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat er geen zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De totale besteding aan PGB's bedraagt voor 2022 voor de gemeente Berg en Dal: <table><tr><td></td><td>2022</td><td>2021</td></tr><tr><td>Jeugdzorg</td><td>130.000</td><td>167.000</td></tr><tr><td>WMO</td><td>489.000</td><td>596.000</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>619.000</td><td>763.000</td></tr></table> De gemeente heeft aanvullende werkzaamheden verricht ten aanzien van het vaststellen van de prestatielevering. Deze aanvullende werkzaamheden heeft de gemeente gedaan voor de zorgaanbieders die zorg in nature (ZIN) leveren maar waarvan naar verwachting geen controleverklaring wordt ontvangen. Bij deze populatie zijn ook de uitgaven PGB betrokken. In de selectie is echter geen PGB dossier gevallen. Daarnaast zijn wij van mening dat de populatie ZIN en PGB niet homogeen (hetzelfde) zijn en dat er derhalve dus 2 aparte steekproeven had moeten worden uitgevoerd. Conclusie is dat de uitgaven PGB derhalve onzeker zijn.				2022	2021	Jeugdzorg	130.000	167.000	WMO	489.000	596.000	Totaal	619.000	763.000
	2022	2021													
Jeugdzorg	130.000	167.000													
WMO	489.000	596.000													
Totaal	619.000	763.000													
6.3 Sociaal domein – Kosten WMO en Jeugdzorg	Uw gemeente heeft voor de financiële verantwoording van de Jeugdzorg en WMO een aansluiting gemaakt tussen de financiële administratie en zorgadministratie op basis van het berichtenverkeer. Tot slot is er aansluiting gezocht met de ontvangen productieverantwoordingen van de zorgleveranciers. Het verschil tussen administratie van de gemeente en productieverantwoordingen is niet materieel. Wel vragen wij de aandacht dat gemeente op voorhand de aansluitingen zichtbaar maakt en documenteert waaraan de verschillende informatie is ontleend. Deze productieverantwoordingen worden voorzien van een controleverklaring. Op het moment dat de controleverklaring een goedkeurend oordeel heeft hebben wij voldoende zekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van deze kosten WMO en Jeugdzorg inclusief prestatieverklaring. <table><tr><td></td><td>Jeugdzorg</td><td>WMO</td></tr><tr><td>Totale uitgaven ROB</td><td>8.206.000</td><td>5.962.000</td></tr><tr><td>Buiten ROB om (woon, vervoer en rolstoel)</td><td>0</td><td>912.000</td></tr><tr><td>Kosten 2022</td><td>8.206.000</td><td>6.874.000</td></tr></table>				Jeugdzorg	WMO	Totale uitgaven ROB	8.206.000	5.962.000	Buiten ROB om (woon, vervoer en rolstoel)	0	912.000	Kosten 2022	8.206.000	6.874.000
	Jeugdzorg	WMO													
Totale uitgaven ROB	8.206.000	5.962.000													
Buiten ROB om (woon, vervoer en rolstoel)	0	912.000													
Kosten 2022	8.206.000	6.874.000													

	Productieverantwoording inclusief een goedkeurende controleverklaring	7.233.000	5.962.000
	Productieverantwoording inclusief een goedkeurende controleverklaring met beperking	622.000	
	Aanvullende werkzaamheden gemeente inzake prestatielevering	351.000	Nvt
	Ontbreken van c.q. geen goedkeurende controleverklaring bij de productieverantwoording/ geen aanvullende werkzaamheden door de gemeente uitgevoerd (onzekerheid in de controle)	0	0
De gemeente heeft zelf aanvullende werkzaamheden verricht om zekerheid te verkrijgen over de prestatielevering. Deze werkzaamheden zien toe op de zorgleveranciers waarvoor de gemeente geen controleverklaring heeft ontvangen. In de productieverantwoordingen met goedkeurende controleverklaring is voor 1 leverancier een goedkeurende controleverklaring afgegeven door een persoon die niet certificerend bevoegd is. Wij adviseren de gemeente in overleg met ROB af te stemmen hoe ROB dit gaat ondervangen in zijn werkzaamheden. Doordat de gemeente aanvullende werkzaamheden heeft verricht ten aanzien van de prestatielevering heeft dit geen verdere impact.			

7. Interne beheersing en automatisering

7. Interne beheersing en automatisering

7.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2022

Als onderdeel van de jaarrekeningcontroles 2022 hebben wij in het najaar van 2022 de tussentijdse (interim) controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in onze managementletter aan het college van 15 december 2022.

Bedrijfsvoeringsproces	Onvoldoende	Voldoende	Goed
Planning & Control (inclusief risicomanagement)		● ●	
Financial reporting		●	●
IT en informatiebeveiliging		● ●	
Betalingsverkeer Treasury		●	
Personeel en salarisadministratie		●	
Sociaal domein			●
Inkopen en aanbesteding		●	
Subsidieverstrekking		●	●
Sociaal domein			●
Subsidieverstrekkings			●
Uitkeringen (participatiewet) en ToZo/TONK regeling			●
Vergunningen			●
Verhuren en pachten		●	

2022 = ●
2021 = ●

NB: indien alleen de blauwe bol zichtbaar, dan geen wijziging in beheersing ten opzichte van voorgaand jaar.

Uit onze interim-controle blijkt dat de organisatie haar administratieve organisatie en interne beheersing (de controles binnen de processen), voor zover wij dat beoordelen in het licht van de jaarrekeningcontrole van voldoende niveau zijn om de controle uit te voeren.

Ons beeld is dat de administratieve organisatie van dat niveau is dat achteraf kan worden aangetoond dat de transactie juist en terecht is verwerkt. Aandachtspunt hierbij is wel dat transacties in voldoende mate worden onderbouwd.

Bij de uitvoering van de interim-controle zijn nog wel verbeterpunten geconstateerd ten aanzien van de kwaliteit van de interne beheersing. Dit betekent dat wij in belangrijke mate een gegevensgerichte controle hebben uitgevoerd. Wij constateren dat het college aandacht heeft voor onze aanbevelingen en al werkt aan de opvolging daarvan.

7.2 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen. Aandachtspunt is dat gemeente Berg en Dal een deel van de werkzaamheden/ beheersing heeft uitbesteed aan Rijk van Nijmegen. Het is van belang dat gemeente Berg en Dal zelf vaststelt of vanuit de uitvoeringsorganisatie voldoende zekerheid verkrijgt over de kwaliteit van de werkzaamheden die op afstand worden uitgevoerd. Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij geen ISAE 3402 mogen ontvangen. Wij adviseren de gemeente afstemming te hebben met en toezicht te houden op een tijdige uitvoering.

8. Rechtmatigheid

8. Rechtmatigheid

8.1 Begrotings-rechtmatigheid	De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven. <u>Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:</u> 1. Lastenoverschrijdingen zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten 2. Lastenoverschrijdingen passen binnen het beleid of 3. Lastenoverschrijdingen bij open einde regelingen. Daarnaast moet de accountant deze lastenoverschrijdingen – waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma die de rapportagetolerantie overschrijden. Wij hebben vastgesteld dat er op het programma overhead een forse overschrijding van de lasten is ten opzichte van de gewijzigde begroting. Deze overschrijding komt door de doorrekening van de kostenverdeelstaat welke pas kan worden gemaakt na einde boekjaar. Hierbij is sprake van een administratieve doorgeleiding. Daarnaast staan er ook direct gerelateerde baten tegenover (nadeel op programma overhead leidt tot voordeel op de overige programma's). Op grond van het feit dat lasten door baten op andere programma's worden gecompenseerd alsmede doordat de overschrijding pas na afsluiten boekjaar bekend is geworden is er geen sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Wij hebben vastgesteld dat er verschillende kredietoverschrijdingen zijn. Deze overschrijdingen hebben betrekking op investeringen waarvan de kosten uiteindelijk hoger zijn dan het krediet dat door de Raad ter beschikking is gesteld. De grootste overschrijding bedraagt € 97.000. Deze investering is gedaan voor de opvang van Oekraïners en zal volledig worden gedekt door een bijdrage van het Rijk waardoor er per saldo geen overschrijding meer resteert.
--------------------------------------	--

	Voor de overige overschrijdingen geldt dat in de financiële verordening (artikel 5 en 6) afspraken zijn gemaakt tussen het college en de Raad wanneer het college toestemming moet vragen voor investeringen/ de Raad informeren over overschrijdingen. De afspraak is dat dit bij € 50.000 moet. Aangezien de verschillende overschrijdingen onder dit bedrag blijven dan wel de overschrijdingen in het jaar zelf zijn gemeld is er geen sprake van een kredietonrechtmatigheid.
8.2 Europese aanbestedingen	Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole, zoals vastgesteld door de raad, bevat onder andere de Europese aanbestedingswetgeving. Bij onze jaarrekeningcontrole hebben wij aan de hand van een door uw organisatie uitgevoerde crediteurenanalyse gecontroleerd of de Europese aanbestedingswetgeving gedurende het boekjaar 2022 is nageleefd. Naast inzicht in de rechtmatigheid van individuele dossiers geeft deze analyse ook inzicht in de beheersing van het inkoopproces, die (ook) het naleven van de aanbestedingswetgeving moet waarborgen. Daarbij zijn ons de volgende zaken opgevallen: 1. De kwaliteit en de onderbouwingen van de uitgevoerde spendanalyse en daarmee de controleerbaarheid voor ons als accountant dient te worden doorontwikkeld. Wij adviseren de gemeente om het werkprogramma zoals op de website van Pianoo is gepubliceerd te hanteren. 2. Het is noodzakelijk dat gehanteerde uitgangspunten/ standpunten van de gemeente zijn onderbouwd met objectieve informatie. Dit is nu onvoldoende gebeurd. Met aanvullende werkzaamheden en analyses hebben wij deze controle kunnen afronden. 3. Het is van belang dat indien de gemeente meerdere opdrachten bij 1 leverancier heeft de lasten van de verschillende opdrachten juist zijn geboekt alsmede heeft onderbouwd waarom er sprake is van verschillende losse opdrachten. 4. De gemeente maakt veelvuldig gebruik van externe inhuur. Het is hierbij noodzakelijk dat gemeente documenteert waarom er sprake is van een losse inhuuropdracht en waarom er dus geen sprake is van een grotere inhuuropdracht. Anders gezegd gemeente dient expliciet vast te leggen waarom opdrachten niet geknipt zijn. 5. Complexe dossiers vragen nadere onderbouwing en analyse van de gemeente. Dossiers waarbij hier sprake van kan zijn is rondom software, inhuur personeel of exploitatie constructies. De ingenomen standpunten en daarbij gehanteerde overwegingen dienen te worden onderbouwd alsmede periodiek te worden geactualiseerd. 6. De organisatie heeft tijdens de controle uiteindelijk zelf een inkoopanalyse uitgevoerd. De nu uitgevoerde analyse is inclusief BTW (kostprijsverhogend) terwijl de spendanalyse exclusief BTW dient te worden uitgevoerd. Uit de intern uitgevoerde analyse kwamen geen bevindingen. Wij komen op basis van de uitgevoerde werkzaamheden voor twee dossiers tot een andere conclusie. Wij hebben hieronder uiteen gezet waarom wij tot een andere conclusie komen. Het is noodzakelijk dat de beheersing alsmede de interne controle op de aanbestedingen wordt doorontwikkeld. A. De inhuur van een persoon waarvan het contract is verlengd. Bestedingen tot en met eind 2022 bedragen € 225.000 (excl. BTW). Hiermee is de grens voor EU aanbestedingen overschreden. Hierdoor zijn de bestedingen 2022 ad € 133.000 fout. B. De inhuur van een persoon waarvan het contract is verlengd. Bestedingen tot en met eind 2022 bedragen € 222.000 (excl. BTW). Hiermee is de grens voor EU aanbestedingen overschreden. Hierdoor zijn de bestedingen 2022 ad € 180.000 fout.

	C. Een gesloten overeenkomst voor een verzekering die over een periode van 4 jaar gezien Europees had moeten worden aanbesteed. Verzekering wordt nu jaarlijks verlengd. Hierdoor zijn de bestedingen 2022 ad € 78.000 fout. a. Aandachtspunt bij het aangaan van contracten is de raming van de opdrachtwaarde voor aanvang van het aanbestedingstraject. De raming dient als basis voor op welke wijze de aanbesteding dient te gebeuren. Wij hebben vastgesteld dat de opdrachtwaarde veelal niet door de gemeente wordt geraamd. Hierdoor wordt de opdrachtwaarde berekend op basis van het gesloten contract. Bij deze berekening dienen alle verlengingsopties te worden meegenomen tot uiteindelijk een contractperiode van 4 jaar. Als uit deze berekening blijkt dat de contractwaarde boven de EU aanbestedingsgrens uitkomt had de overeenkomst, ook als de bestedingen onder de EU aanbestedingsgrens blijven, EU worden aanbesteed. Wij adviseren de gemeente in dit kader de gesloten overeenkomsten na te gaan en daar waar verlengingsopties zijn opgenomen de contracten aan te passen zodat de opdrachtwaarde onder de EU aanbestedingsgrens blijft. b. Aandachtspunt is dat de gemeente monitort dat indien bestedingen jaarlijks toenemen de bestedingen over een periode van 4 jaar boven de aanbestedingsgrens kunnen komen. Indien dit gebeurt is het noodzakelijk dat de gemeente tijdig een EU aanbesteding start. Voorbeeld hiervan is het verzekeringspakket wat jaarlijks duurder wordt.
8.3 Rechtmatigheidsverklaring vanaf 2023	De formele wetswijziging waarmee de inwerkingtreding van rechtmatigheidsverantwoording is geregeld is in 2022 vastgesteld en het BBV zal hierop in de komende periode worden aangepast. Dit betekent dat het college van de gemeente Berg en Dal verplicht is om met ingang van de jaarrekening over het boekjaar 2023 een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening op te nemen. De accountant zal met ingang van het boekjaar 2023 zijn/haar oordeel geven over de getrouwheid van de jaarrekening waar de rechtmatigheidsverantwoording van het college onderdeel van uitmaakt. De accountant verstrekt geen afzonderlijk rechtmatigheidsoordeel meer. Binnen de gemeente wordt gewerkt aan de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. De gemeente heeft in het 4^e kwartaal 2022 een kwartiermaker aangesteld. Dit betekent dat de gemeente 2022 niet heeft gebruikt als oefenjaar. Aandachtspunt is dat de gemeente zelfstandig en met voldoende diepgang de interne controle werkzaamheden uitvoert. Concreet aandachtspunt hierbij is bijvoorbeeld de controle van de prestatielevering bij inkopen. Deze controle is nu onvoldoende geborgd in het proces. Dit betekent dat achteraf moet worden aangetoond dat de prestaties zoals op de factuur staan conform de gemaakte afspraken zijn geleverd. Vanuit het BADO is er een notitie opgesteld, vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties, d.d. 24 juli 2020, die kaders geeft welke onderbouwing er nodig is. Voor de controle 2023 is het van belang deze notitie als uitgangspunt te hanteren bij de (verbijzonderde) interne controle. Dit betekent dat er bij de interne controle meer diepgang en on onderbouwing nodig is dan afgelopen jaar. Middels aanvullende werkzaamheden hebben wij uiteindelijk voldoende zekerheid kunnen krijgen over onder andere de prestatielevering. Hiervoor is het zaak om het normenkader te vertalen in een toetsingskader en met de gegevensgerichte werkzaamheden zichtbaar aan te tonen dat de toetspunten zijn gecontroleerd. Tevens dienen de gegevensgerichte werkzaamheden navolgbaar te worden gedocumenteerd zodat wij als accountant de werkzaamheden achteraf eenvoudig kunnen controleren. Wij adviseren de gemeente een interne controleplan op te stellen waarbij op basis van de verwachte euro's in relatie tot het normenkader en de onderkende risico's de omvang en diepgang van de werkzaamheden worden bepaald.

	Met de invoering van de rechtmatigheidsverklaring zullen in 2023 nog de benodigde verordeningen (controleverordening en financiële verordening) en het controleprotocol geactualiseerd moeten worden, waarin door de gemeenteraad keuzes en besluiten inzake de rechtmatigheidsverantwoording worden geformaliseerd. De organisatie heeft deze documenten in voorbereiding.
--	--

9. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2022

9. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2022

9.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	In de jaarrekening 2022 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt. Hier was ook geen aanleiding toe. De gemeente heeft de jaarrekening opgesteld conform de vereisten in het BBV. Aandachtspunt is dat de gemeente op alle punten van het BBV op voorhand zelf vaststelt dat de jaarrekening voldoet aan het BBV. Gedurende de controle zijn er aanpassingen doorgevoerd in de jaarrekening ten einde er voor te zorgen dat deze voldoet aan het BBV. Aandachtspunt hierbij is het op een juiste wijze onderscheid maken tussen vorderingen (uitzettingen < 1 jaar) en de overlopende activa alsmede er voor te zorgen dat de verloopoverzichten van de verschillende posten de juiste informatie bevat.
9.2 Bevestiging van het college	Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.
9.3 Beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het college van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
9.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)	De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 216.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000. Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2022 voor de topfunctionarissen (gemeentesecretaris en griffier) en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken. <u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u> In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.

9.5 Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)	De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente Berg en Dal. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2022. Hierbij hebben wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa -bijlage bij de jaarrekening 2022 van de gemeente vastgesteld. Ten opzichte van voorgaand jaar is het aantal SiSa- regelingen in de jaarrekening significant toegenomen. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd. In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2022 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij hebben de tabel opgenomen in bijlage B van dit rapport. Wij adviseren de gemeente om per SISA regeling een controle-/ werkprogramma op te stellen zodat er een uniforme en navolgbare aanleverwijze is. Onderdeel van deze werkprogramma's dient ten minste een risicoanalyse, relatie met de wet- en regelgeving, aansluitingen op de financiële administratie en sub administratie, zichtbare aansluiting balanspositie en zichtbare toets dat de indicatoren juist zijn ingevuld.
9.6 Wet open overheid (Woo)	Op grond van de Wet open overheid (Woo) zijn bestuursorganen met ingang van het boekjaar 2022 verplicht om in de jaarstukken een openbaarheidsparagraaf op te nemen waarin verslag wordt gedaan over de uitvoering van de beleidsvoornemens op dit gebied. De gemeente Berg en Dal heeft aan deze verplichting voldaan door een aparte Wet Open Overheid op te nemen in het jaarverslag. Hiermee geeft de gemeente voldoende inzicht in het beleid en de uitgevoerde activiteiten ten aanzien van de Woo.
9.7 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole	In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht en met ingang van het boekjaar 2022 rapporteert de accountant in de controleverklaring specifiek over de verrichte werkzaamheden en materiële bevindingen ten aanzien van fraude. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente en hebben als uitwerking daarvan risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Daarnaast hebben wij de opzet en de implementatie van de relevante aspecten van het frauderisicomanagementsysteem van Berg en Dal geëvalueerd.

Het college heeft in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag gerapporteerd over de getroffen maatregelen ter preventie van fraude, waaronder de aanwezigheid van gedragscodes, beheersingsmaatregelen en borging. Wij constateren dat Berg en Dal voldoende aandacht heeft voor fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik, onder andere doordat er in processen, procedures en systemen aandacht is voor maatregelen om fraudes en misbruik te voorkomen. Gemeente Berg en Dal heeft voldoende aandacht voor risicomanagement in brede zin, ook in relatie tot de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Aandachtspunt is dat de gemeente komt tot een eigen overkoepelende frauderisicoanalyse.

Tijdens overleggen met medewerkers en het college en management van de gemeente Berg en Dal is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd gericht op de geïdentificeerde frauderisico's. In onderstaande tabel geven wij een nadere toelichting op de geïdentificeerde risico's, de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management (inclusief superusers)	Het doorbreken van beheersingsmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersingsmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekening slechts beperken, en niet volledig mitigeren, wegens de inherente beperkingen van interne beheersingsmaatregelen. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierdoor functiescheidingen worden doorbroken. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college zoals de waardering van vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college.
Frauderisico dat de Europese en/of interne aanbestedingsrichtlijnen niet worden nageleefd om gunning aan een bevriende partij mogelijk te maken	De aanbestedingsrichtlijnen zijn complex en het risico op mogelijke gunning aan bevriende partijen is doorgaans, gelet op de veelvoud aan leveranciers en grote diversiteit in inkoop van goederen en diensten, een verhoogd risico voor overheden. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij gecontroleerd of er voldoende functiescheiding is gehanteerd bij aanbestedingstrajecten en bij het aangaan van contracten.

		We hebben bij het uitvoeren van deze controlewerkzaamheden enkele onrechtmatigheden geconstateerd (zie hoofdstuk 8.2), echter deze bevindingen hebben geen relatie met fraude.
	Frauderisico in de inkomende subsidies (juiste afgrenzing en voldoen aan voorwaarden)	Het frauderisico in deze opbrengstenstroom is gerelateerd aan de algemene tendens om begrotingsoverschrijdingen zoveel mogelijk te vermijden. Wij hebben werkzaamheden verricht op de afgrenzing van inkomende subsidies waarbij wij de aan het boekjaar 2022 toegerekende subsidies hebben gecontroleerd. Uit onze werkzaamheden zijn geen bevindingen gebleken.
	Het risico dat een medewerker zelfstandig crediteurenstamgegevens muteert en / of valse inkoopfacturen in de administratie verwerkt en / of betalingen aan crediteuren omleidt voor persoonlijk gewin.	Het wijzigen van crediteurenstamgegevens wordt in het proces geborgd door het 4-ogen principe waarbij altijd een tweede medewerker de mutatie autoriseert. Wij hebben o.a. aan de hand van de logging van het administratief pakket geïdentificeerd voor welke crediteuren één of meerdere stamgegevens zijn gewijzigd. Van de crediteuren waarvan de stamgegevens in het boekjaar zijn gewijzigd, hebben wij de wijzigingen gecontroleerd aan de hand van onderliggende documentatie, zoals inkoopfacturen (waarop veel 'vaste' gegevens zoals adres en bankrekeningnummer zijn vermeld). Wij hebben daarnaast een cijferanalyse uitgevoerd op de overige bedrijfskosten, waarbij relevante afwijkingen ten opzichte van onze verwachting nader (in detail) zijn uitgezocht. Daarnaast hebben we een deelwaarneming verricht op de bedrijfskosten en hebben we vastgesteld dat de prestaties geleverd zijn en de betalingen zijn verricht aan het juiste bankrekeningnummer. Uit onze werkzaamheden zijn geen indicaties voor frauduleuze betalingen naar voren gekomen.
Conclusie: Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.		

9.8 Continuïteit als onderdeel van de accountants-controle	Naast fraude rapporteren wij ook apart over continuïteit in onze controleverklaring. In dat kader hebben wij verschillende werkzaamheden uitgevoerd ten einde vast te kunnen stellen of de continuïteit van gemeente Berg en Dal in voldoende mate is gewaarborgd. Op basis van deze werkzaamheden, waaronder het vaststellen van de financiële positie versus de risico's (zie hoofdstuk 3), concluderen wij dat de continuïteit van gemeente Berg en Dal in voldoende mate is gewaarborgd.
9.9 Controleproces	We hebben een goed maar ook intensief controleproces gehad met de organisatie. Wij gaan het proces met de organisatie evalueren om na te gaan wat wij beter/anders kunnen doen maar ook wat wij van de gemeente verwachten om de controle op een goede en efficiënte wijze uit te kunnen voeren. Belangrijk aandachtspunt is om bij aanvang van de controle te kunnen beschikken over een volledige concept jaarrekening. Ten aanzien van de controledocumentatie is het van belang dat deze navolgbaar is alsmede dat de ontvangen informatie is onderbouwd met objectieve controle informatie zoals bijvoorbeeld facturen en beschikkingen. Tot slot is het van belang om tijdig te beschikken over de informatie die wordt opgeleverd door derden. Wij denken hierbij aan de informatie van de verbonden partijen die in de jaarrekening opgenomen dient te worden maar ook voor de belastingopbrengsten en de verklaringen van de zorgleveranciers.
9.10 Immateriële vaste activa	<u>Bijdragen aan activa in eigendom van derden</u> De gemeente heeft een bedrag van € 5,2 miljoen aan bijdrage aan activa in eigendom van derden geactiveerd. Het BBV schrijft voor dat de afschrijvingstermijn van deze bijdrage gelijk of korter dient te zijn dan de afschrijvingstermijn die de derden hanteert. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente hier geen zichtbare controle op uitvoert en dat ze hun eigen afschrijvingstermijnen hanteren. Voor de controle 2023 is het noodzakelijk dat de gemeente vaststelt dat het actief waarvoor de bijdrage aan de derden is gedaan nog bestaat alsmede dat de afschrijvingstermijn die gemeente hanteert voldoet aan het BBV. <u>Kosten onderzoek en ontwikkeling</u> Wij hebben vastgesteld dat gemeente ten aanzien van de kosten voor onderzoek en ontwikkeling een voorzichtige verwerkingswijze hanteert door de gerealiseerde kosten direct af te boeken en daarmee als last te verantwoorden. Hiermee voorkomt de gemeente dat zij lasten doorschuiven naar de toekomst.
9.11 Materiële vaste activa	<u>Wel/ niet activeren</u> Tijdens de controle hebben wij vastgesteld dat de gemeente voor € 69.000 voorbereidingskosten had geactiveerd. De kosten werden gedekt door interne/ eigen bijdrage. De kosten voldeden niet aan de activeringscriteria alsmede de interne/ eigen bijdrage is niet toegestaan onder het BBV. De gemeente heeft in de definitieve jaarrekening de benodigde correctie doorgevoerd. Wij adviseren de gemeente intern richtlijnen op te stellen hoe om te gaan met voorbereidingskosten wel/ niet activeren. Daarnaast adviseren wij u in algemene zin zichtbaar vast te stellen of de kosten geactiveerd mogen worden of dat er sprake is van klein/ groot onderhoud of reguliere exploitatiekosten.

9.12 Uitzettingen < 1 jaar	Tijdens de controle van de uitzettingen < 1 jaar hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd: 1) Tijdens controle is er een presentatiecorrectie doorgevoerd van € 4,1 miljoen algemene debiteuren naar openbare lichamen. Het BBV schrijft dit onderscheid voor omdat het de gebruiker inzicht geeft in de waarschijnlijkheid van de inbaarheid van de bedragen. Wij adviseren u om voor de verschillende soorten debiteuren aparte grootboekrekening aan te maken. 2) De gemeente hanteert als systematiek voor subsidies die zijn toegezegd middels een beschikking de werkwijze deze volledig als vordering worden geboekt en tegelijk als vooruitontvangen subsidie (schuld). Formeel is hier dus sprake van een balansophoging. Gezien het balanssaldo van de gemeente kunnen wij ons verenigen met de balansophoging. Daarnaast willen wij de gemeente er op wijzen dat eventueel nog te ontvangen subsidies, op het moment dat de gemeente een grotere prestatie heeft geleverd dan de reeds ontvangen subsidie maar nog wel binnen de toegezegde subsidie, niet als debiteur verantwoord maar als overlopend actief dient te verantwoorden. Gezien het feit het hier om een presentatiecorrectie gaat en het bedrag beperkt is kunnen wij ons voor 2022 verenigen met de gehanteerde verwerkingswijze. Voor 2023 is het van belang dat de gemeente op voorhand zelf vaststelt dat de presentatiewijze conform het BBV is. 3) De gemeente Berg en Dal heeft eind 2022 een kasgeldlening verstrekt aan een andere gemeente. In het treasurystatuut is opgenomen dat de gemeente voor het uitzetten van middelen formeel bij 2 partijen een offerte op had moeten vragen. Dit is niet gebeurd. Hierdoor is er sprake van een formele onrechtmatigheid. Dit heeft verder geen invloed op de strekking van ons onderdeel omdat aan de bevinding geen financiële fout is gekoppeld. Het feit dit in dit geval de andere gemeente het verzoek heeft gedaan bij Berg en Dal verandert de situatie niet. Wij adviseren de gemeente het treasurystatuut aan te passen zodat de gemeente naar de toekomst toe conform de voorschriften van het treasurystatuut kan handelen. Dit kan door een aanvullende bepalingen op te nemen rondom deze situatie of door bijvoorbeeld een hardheidsclausule op te nemen in de verordening.
--------------------------------------	---

9.13 Eigen vermogen	Tijdens de controle van het eigen vermogen hebben wij de volgende bevindingen geconstateerd: 1) Wij hebben vastgesteld dat het onder de bestemmingsreserve lopende projecten een saldo van € 47.000 was opgenomen voor onderwijs achterstandenbeleid. Dit saldo is in 2022 besteed waardoor er ultimo 2022 geen saldo meer resteert. Dit bedrag was echter geen eigen vermogen maar een voorschotbedrag ontvangen van het Rijk (schuld). Wij vragen de gemeente zelf vast te stellen of middelen ter vrije beschikking staan en daarmee eigen vermogen kunnen zijn of dat het gelabelde middelen zijn met specifiek doel en daarmee een verplichting. Gezien het feit dat er ultimo 2022 geen saldo resteert kunnen wij ons verenigen met de nu gehanteerde verwerkingswijze. Tevens hebben wij geen indicaties dat onder de lopende projecten bedragen zijn opgenomen die als verplichting verantwoord moeten worden. 2) De gemeente heeft de systematiek dat projecten/ activiteiten die niet in het boekjaar zijn afgerond en waar nog middelen voor beschikbaar zijn via de lopende projecten (bestemmingsreserve) de middelen naar het volgende boekjaar worden meegenomen. Deze werkwijze/ systematiek is toegestaan onder het BBV. Tijdens de controle hebben wij navraag gedaan of de Raad dient in te stemmen met de verschillende herschikkingen binnen de reserve lopende projecten. Dit blijkt niet het geval te zijn, omdat het een concretere invulling is van waaraan de gelden worden besteed. Het doel zelf waarvan de gelden bestemd zijn is niet gewijzigd. In de financiële verordening wordt geen duidelijkheid gegeven of de raad dient in te stemmen met de herschikkingen. Wij adviseren hierover, moet de raad wel/ niet instemmen met herschikkingen, duidelijke afspraken te maken ten einde mogelijke discussies achteraf te voorkomen.
9.14 Toeristenbelasting	De gemeente heeft een materiele stroom aan toeristenbelasting. Toeristenbelasting is een aangiftebelasting wat betekent dat de locatie achteraf opgeeft hoeveel toeristen/ overnachtingen er zijn geweest en de gemeente vervolgens de belasting int. Wij hebben de opbrengsten 2022 gecontroleerd en hierbij vastgesteld dat er in 2022 nog € 180.000 aan opbrengsten voor 2021 is verantwoord. De gemeente dient de jaarrekening op te stellen volgens het stelsel van baten lasten wat betekent dat baten en lasten aan de periode dienen te worden toegerekend waar ze betrekking op hebben. Verschil ontstaat doordat de gemeente de systematiek hanteert dat de begrote belasting ook als opbrengst hanteert. Wij adviseren de gemeente de systematiek aan te passen zodat de gemeente een nauwkeurigere inschatting kan maken wat de verwachte opbrengst voor het boekjaar gaat zijn. Dit kan de gemeente doen door gedurende het jaar al uitvraag te doen en de ontwikkelingen die hierbij zichtbaar zijn mee te nemen in de verwachte opbrengst. Een andere oplossing kan zijn om kort na afsluiten van het boekjaar de opgave van de toeristische bedrijven te ontvangen en op die manier de opbrengst te bepalen.

9.15 Vennootschapsbelasting	Gemeente zijn reeds een aantal jaren vpb-plichtig. Of er wel of geen vpb betaald dient te worden hangt af van het fiscale resultaat. De gemeente heeft tot en met 2021 zijn aangifte ingediend. Per saldo resteert er over de afgelopen jaren een te compenseren verliessaldo. De inschatting van de gemeente is dat er over 2022 wel VPB betaald moet gaan worden maar dat dit met de verliezen kan worden gecompenseerd. Wij hebben geen formele VPB berekening voor 2022 ontvangen. Gezien de activiteiten en de verliezen die de gemeente nog te compenseren heeft zal de VPB 2022 naar verwachting geen materiele impact hebben. Wel is het van belang dat de gemeente in de toekomst ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening een voorlopige VPB berekening opstelt ten einde vast te stellen of deze daadwerkelijk geen materiele impact heeft.
9.16 Verbonden partijen	Wij hebben de gemeente een aansluiting laten maken tussen de lasten voor de verbonden partijen en de ontvangen afrekening van de verbonden partijen. Wij hebben op basis van de uitgevoerde werkzaamheden vastgesteld dat voor verschillende verbonden partijen de afrekening niet juist is bepaald. Voor de meeste partijen gaat het om een niet materieel bedrag wat we derhalve niet betrekken in ons oordeel. Voor 1 verbonden partij is de afwijking ad € 76.000, last van de gemeente is te hoog, wel materieel. Dit nemen we mee als fout in de controle. Aandachtspunt voor de gemeente is om tijdig over de afrekeningen van de verbonden partijen te beschikken dan wel de schattingskracht te verbeteren in het afsluitproces.
9.17 Schulden	Bij de controle hebben wij vastgesteld dat de gemeente inkoopfacturen die zijn ontvangen in 2023 maar betrekking hebben op 2022 alsnog via de crediteuren heeft verantwoord. Formeel is dit onjuist en had dit als een nog te betalen bedrag verantwoord dienen te worden. Aangezien de lasten hierbij wel aan de juiste periode zijn toegerekend betrekken wij deze presentatiefout niet in onze oordeelsvorming. Wel adviseren wij de gemeente de verwerkingswijze en presentatie in de jaarrekening conform het BBV te doen. Bij de voortgezette controle hebben wij vastgesteld dat 1 factuur welke in 2023 is ontvangen maar betrekking heeft op 2022 ten onrechte aan 2023 is toegerekend. Aangezien de kosten ten laste van de egalisatievoorziening wegen komen heeft de toerekening in dit geval geen materiele impact. Wel adviseren wij de gemeente het afsluitproces intern zichtbaar te controleren dat de lasten aan de periode worden toegerekend.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen en / of onzekerheden

Toleranties t.b.v. foutenevaluatie (getrouwheid en rechtmatigheid)	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	€ 1.097.000	€ 3.291.000
Rapporteringstolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan de Raad)	€ 200.000	€ 200.000

Foutenevaluatie	Fouten		Onzekerheden	
Aard van de fouten	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Ontbreken van voldoende geschikte controle informatie faciliterende grondexploitaties			€ 146.000	€ 146.000
Last verbonden partij te hoog verantwoord	€ 76.000	€ 76.000		
Aanbestedingen voldoen niet EU aanbestedingsregel		€ 391.000		
PGB onvoldoende zekerheid over de prestatielevering			€ 619.000	€ 619.000
Totaal	€ 76.000	€ 467.000	€ 765.000	€ 765.000

Bevestiging college

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat geen sprake is van niet-gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie:

Bij de jaarrekening 2022 hebben wij een **goedkeurende** controleverklaring verstrekt inzake **getrouwheid en rechtmatigheid**.

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2022

Aangezien wij ten aanzien van de SiSa-regelingen geen fouten en/of onzekerheden boven de rapportagetolerantie zoals die is voorgeschreven in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2022 hebben geconstateerd is, zijn er geen bevindingen in onderstaande tabel opgenomen.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A13	Specifieke uitkering naleving controle CTB 2022			
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
C55	Aanpak energiearmoede			
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022			
D14	Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D19	Specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden			
E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021			
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022			

G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2022			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo) _gemeentedeel 2022			
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire			
G13	Regeling specifieke uitkering onderwijsroute			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Specifieke uitkering voor lokale sportakkoorden en leefstijlinterventies 2022			
H25	Specifieke uitkering zwembaden en ijsbanen COVID-19			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Berg en Dal in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Flynth beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Flynth.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Flynth wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Berg en Dal

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente Berg en Dal die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.